

Галина Юзько

студентка 2 курсу Комунального закладу вищої освіти
«Барський гуманітарно-педагогічний коледж
імені Михайла Грушевського»

Рішення Конституційного Суду України як елемент системи джерел конституційного права України*

У вітчизняній науці намітилася тенденція щодо визнання за рішеннями Конституційного Суду України значення джерела права, що забезпечується, у першу чергу, самою Конституцією України і Законом України «Про Конституційний Суд України», а саме: закони, інші правові акти або їхні окремі положення, які визнані неконституційними, припиняють діяти від дня прийняття Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність (стаття 152 Конституції України). Прийняте Конституційним Судом України рішення є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене (стаття 150 Конституції України), рішення Суду діють безпосередньо і не вимагають підтвердження іншими органами (п. 4 Рішення Конституційного Суду України у справі про порядок виконання рішень Конституційного Суду України № 15-рп/2000 від 14.12.2000 р. [1]).

Стосовно актів Конституційного Суду України доцільно, перш за все, визначити їх місце в системі національного законодавства. Така необхідність пояснюється тим, що за радянською системою влади право офіційного тлумачення Конституції і законів належало Верховній Раді. Конституція ж України закріпила поділ влади на законодавчу, виконавчу і судову і передала право офіційного тлумачення Конституції та інших нормативно-правових актів з відання Верховної Ради України до

* Наукова керівниця – *Тетяна Юзько*, доцентка кафедри соціально-економічних дисциплін Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського»

повноважень Конституційного Суду України, який визнала єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні.

Згідно з Конституцією України (ст. 150, 151), Законом України «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 р., Конституційний Суд України приймає рішення у справах про офіційне тлумачення Конституції та законів України і про конституційність законів та інших нормативно-правових актів.

Так суди, здійснюючи судочинство конкретизують і деталізують загальні норми, розкривають зміст оціночних правових понять і створюють правоположення – прообраз повноцінної норми. Це тим більше важливо, що в умовах демократичної державності неможливо відмовляти у правосудді (наприклад, через відсутність або неповноту закону). Значення судової практики визначається тим, що вона виступає як орієнтир, як приклад для вирішення конкретних, аналогічних справ. В цьому випадку вона впливає на створення не тільки судової політики, але і принципів права, вдосконалювання законодавства, тобто має певне правотворче значення. Необхідність такої ролі, у тому числі і рішень Конституційного Суду України, викликана динамізмом суспільних відносин, недостатністю типового законодавчого регулювання, наявністю прогалин, колізій, дефектів у праві [2].

Досліджуючи акти тлумачення Конституційного суду України, Є.В. Черняк приходить до висновку, що рішення цього органу конституційної юрисдикції можуть бути віднесені до прецедентів тлумачення, оскільки вони володіють ознаками, які характеризують даний вид прецедентів – багаторазовість використання; мають загальнообов'язковий характер; містять положення, яке підтверджує зміст правової норми або роз'яснює її зміст та офіційно публікуються. При цьому автор наголошує, що в якості прецедентів тлумачення виступають рішення Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України, а рішення цього судового органу у справах про конституційність законів та інших правових актів можуть бути визнані прецедентами тлумачення, якщо наслідком їх прийняття є втрата чинності нормативно-правовим актом [3, с. 39].

Г.О. Христова відносить рішення та висновки Конституційного суду України до додаткових джерел права, оскільки вважає, що вони містять нормативні тлумачення, тому виступають прецедентами тлумачення конституційного правосуддя. Науковець вказує, що внаслідок системного тлумачення Конституції України та інших нормативно-правових актів Конституційний Суд України формулює правові позиції, які розкривають зміст законодавчої норми та мають офіційний характер та є обов'язковими до виконання. Оскільки правові позиції рішень Конституційного суду України застосовуються судами загальної юрисдикції, то це аналогічне застосуванню ними законодавчих актів і дозволяє віднести їх до «квазіпрецедентів» [4, с. 14-15].

Рішення КСУ мають складну змішану правову природу, яка органічно поєднує прецедентний характер із нормативно-правовим, несуть в собі юридичні характеристики на рівні норм Конституції, оскільки здатні їх конкретизувати, впливають на найважливіші суспільні відносини [5, с. 64].

Відповідно до Закону № 2136-VIII, КСУ ухвалює від імені України рішення, по-перше, за результатами розгляду конституційного провадження щодо визнання акта (його окремих положень) неконституційним; по-друге, за результатами розгляду конституційного провадження щодо офіційного тлумачення Конституції України; по-третє, за результатами розгляду конституційного провадження за конституційними скаргами. Таким чином, рішення КСУ є фінальним результатом інтелектуальної діяльності суддів КСУ, у процесі розгляду конституційних подань та конституційних скарг, що ухвалюються у передбачений Законом спосіб від імені України.

Отже, рішення Конституційного Суду України мають обов'язковий характер для всіх фізичних та юридичних осіб, а також органів державної влади та місцевого самоврядування на території України. Однак, рішення Конституційного суду України є прецедентами тлумачення конституційних норм, квазіпрецедентами, та віднесення їх до судових прецедентів виявляється значною мірою умовним, адже Конституційний Суд України не наділений повноваженнями здійснювати правосуддя та є, по суті, квазісудовим органом.

Література

1. Рішення Конституційного Суду України № 15-рп/2000 від 14.12.2000 р. у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України «Про чинність Закону України «Про Рахункову палату», офіційного тлумачення положень частини другої статті 150 Конституції України, а також частини другої статті 70 Закону України «Про Конституційний Суд України» стосовно порядку виконання рішень Конституційного Суду України (справа про порядок виконання рішень Конституційного Суду України) // Офіційний вісник України від 05.01.2001 – 2000 р., № 51, стор. 80, стаття 2226, код акту 17435/2000.

2. Кузембаєв О. С. Рішення Конституційного Суду України як джерело кримінального права України. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5c57700a-2cb5-4e92-b42e-62171acd5c8e/content>.

3. Черняк Є.В. Прецедент тлумачення правової норми в діяльності Конституційного Суду України. Науковий вісник Чернівецького університету. № 200-2003. С. 36-40.

4. Христова Г.О. Юридична природа актів Конституційного Суду України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2004. 20 с.

5. Воронов Д.О. Щодо сутності рішення Конституційного Суду України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 12. С. 62-65. URL: http://www.lsej.org.ua/12_2021/12.pdf.

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**